

Using a Driver Who Did Not Make *Havdala*

May one get into a taxi on *Motzaei Shabbat* when the driver is a Jew who one assumes did not make *Havdala*, considering that it is forbidden to do *melacha* before *Havdala*?

1. גמרא, שבת דף קנ ע"ב

אבל מחשיבין. ואף על גב דלא אבדיל? והאמר רבי אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אליעזר בן יעקב: "אסור לו לאדם שיעשה חפציו קודם שיבדיל!" וכי תימא – דאבדיל בתפלה, והאמר רב יהודה אמר שמואל: "המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס!" וכי תימא – דאבדיל על הכוס, כוס בשדה מי איכא? תרגמא רבי נתן בר אמי קמיה דרבא: "בין הגיתות שנו". אמר ליה רבי אבא לרב אשי: "במערכא אמרינן הכי: 'המבדיל בין קודש לחול', ועבדינן צורכין". אמר רב אשי: "כי הוינא בי רב כהנא, הוה אמר 'המבדיל בין קודש לחול' ומסלתינן סילתי".

3. שו"ת צ"צ אליעזר חלק יא סימן לד

אם מותר לנסוע במוצאי שבת קודש עם נהג שברור שלא הבדיל כלל ... ולכאורה יכלנו ללמוד בפשיטות להתיר בנידוננו לפי הדיעה ה', דהא בנידוננו גם כן השאלה על מלאכת הדלקה, שמדליק את המכונה לתיפעול. אבל זה אינו, כי אין זה כמו הדלקת נר בעלמא, אלא זה כרוך במלאכת אומן מההדלקה ולכל משך ההנהגה, וכן יש בזה גם מלאכת כיבוי. ופשוט.

4. שו"ת אחיעזר חלק ג סימן כו

ואף על פי דאם האיסור עליו, ממילא אסורה ב"לפני עור לא תתן מכשול", ואף באיסור דרבנן יש איסור לפני עור, וכמו שצייד בשו"ת פני יהושע ובמנחת חינוך, דבאיסור דרבנן איכא לפני עור דאורייתא, דלא גרע ממישיא עצה שאינה הוגנת, מכל מקום יש לומר כיון דאם ניסת לא תצא, אם כן אין בזה גוף איסור, רק אסור לכתחלה, משום "חסר ממך עקשות פה", ואפשר דעל איסור דלכתחלה אין דין דלפני עור לא תתן מכשול ...

נראה לי לחדש ולומר שאיסור עשיית המלאכה קודם אמירת "המבדיל בין קודש לחול" קיים ועומד כל עוד שיש בדעתו של האיש להבדיל, אבל בכגון נהגי רשיעי שאנן עסקינן בהו, שמחמת רשעותם אין בדעתם כלל להבדיל באיזה צורה שחיא, לגבי כגון אלה, חזר האיסור למקורו, שהוא מה שאינו מקיים חובת מצות ההבדלה, וליכא לגבי כאלה איסור עשיית מלאכה, בהיות ואין בדעתם כלל להבדיל. והגע בעצמך – הנחי רשיעי שאינם מתפללים, האם קיים ועומד לגבי ידיהו איסור תמידי של איסור אכילה קודם תפלה, ואסור לנו לסייע להם או להזמין לאכול? בודאי שלא, אלא בכגון אלה חל האיסור של אי התפלה אבל לא האיסור של איסור אכילה, שזה חל על כאלה שבדעתם להתפלל. ואם כן, הכי נמי גם בנידוננו, על הנחי רשיעי שאין בדעתם כלל להבדיל לא חל האיסור של עשיית מלאכה במוצאי שבת קודש הנובע מחובת אמירת הבדלה, אלא חל עליהו האיסור היסודי של אי עשיית הבדלה.

באופן שיוצא לנו שלגבי דידן קלקלתם של הנחי נהגי רשיעי היא תקנתנו, שמותר לנו להזמין לעשות עבורנו מלאכתם, כי לא חל עליהו איסור עשיית מלאכה עם צאת השבת, ועונותם על עצמותם באי עשיית הבדלה, שלנו אין כל שייכות לזה, ושום גרמת סיוע לעבירה זאת אין אנו גורמים כלל, כמובן.

2. שולחן ערוך אורח חיים סי' רצט סעי' י

אסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל, ואם הבדיל בתפלה מותר, אף על פי שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה קודם שהבדיל בתפלה אומר: "המבדיל (בין הקודש ובין החול)" בלא ברכה, ועושה מלאכה. הגה: וכן נשים שאינן מבדילין בתפלה, יש ללמדן שיאמרו "המבדיל בין קודש לחול" קודם שיעשו מלאכה (כל בו). ויש אומרים דכל זה במלאכה גמורה, כגון כותב ואורג, אבל הדלקת הנר בעלמא או הוצאה מרשות לרשות אין צריך לזה (ר"י נ"ב ח"ט), וזוהי נתפשט המנהג להקל שמדליקים נרות מיד שאמרו הקהל "ברכו", אבל העיקר כסברא ראשונה.

ט"ז שם ס"ק ט

כגון כותב ואורג – ... מעמא דהא מן הדין אין כאן איסור מלאכה כלל, אפילו אם לא התפלל עדיין, כיון דכבר אין כאן איסור שבת, אלא דחכמים הצריכו לתקן ולהבדיל על הכוס, וכן שלא לעשות חפציו קודם שיבדיל. ומסתבר הוא שלא הצריכו לזה אלא במלאכה שהיא מלאכת אומן, דהיינו, מה שאין יכולת ביד כל אדם, כההיא דחטיבת עצים שיש בו טורח, אבל הדלקת נר והוצאה אין שייך אומן לזה. ויליף לה: כיון שהוכירו בגמרא "סלתי סילתי" לענין אמירת "בין קודש לחול", ולא אמר "ומדליקים שרגא", שזהו המצוי בכל לילה, מה שאין כן בחטיבת עצים שאינו מצוי כל כך, דרוב אדם יש לו עצים בקועים בביתו שהוא מכין קודם שבת; אלא ודאי דקא ממשמע לן דדוקא בזה שצריך אומן, הייב לומר "המבדיל בין קודש לחול" ולא בכל האבות מלאכות, כך נראה לעניות דעתי נכון.